

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

לפני כבוד השופטת אורלי מור-אל

תובע: פלוני

נגד

נתבעים:

1. ל.ב.
2. החברה למתנ"סים מרכזיים קהילתיים בישראל בע"מ – התביעה נמחקה
3. חברת מוסדות חינוך, תרבות ושיקום שכונות בע"מ – הליך הסתיים בפשרה.
4. עיריית תל-אביב – הליך הסתיים בפשרה.
5. איי.אי.גי ביטוח זהב בע"מ – הליך הסתיים בפשרה

נגד

1. חב' מוסדות חינוך בע"מ – תביעה הסתיימה בפשרה
2. א.איי. ג'י חברה לביטוח בע"מ – תביעה הסתיימה בפשרה

צד ג'

(בהתאם להודעת הנתבעת 3)

3. עיריית תל אביב – תביעה הסתיימה בפשרה
4. כלל חברה לביטוח – תביעה הסתיימה בפשרה

צד ג'

(בהתאם להודעת הנתבעת 4)

מטעם התובע: עו"ד ראובן כהן, עו"ד נטליה בלומברג.
מטעם הנתבע 1: עו"ד אברהם מרקוס.

פסק דין

בתאריך 22/5/2004, ביום הולדתו השמיני, שיחק התובע לתומו במתנ"ס השכונתי. באותה עת הגיע למקום הנתבע-1 עם שני כלבי אמסטף שהיו אותה עת בבעלותו ושחררם לחופשי בשטח המתנ"ס. במהלך שהות התובע והכלבים בשטח המתנ"ס תקף אחד מכלבי האמסטף את התובע, הפיל אותו, נשך אותו ופצע אותו באזור הפנים, הצוואר, החזה והגב. עניינה של תביעה זו בנזקי הגוף והנפש המלווים את התובע מני אז אירוע התקיפה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

התביעה הוגשה נגד הנתבע-1, בעל הכלב ונגד הנתבעות בשל זיקתן למתני"ס בו נפגע התובע. הנתבעות הגישו זו נגד זו הודעות לצדדים שלישיים. במהלך בירור ההליך הסתבר שלנתבעת-2, אין קשר לפרשה ולפיכך התביעה נגדה נמחקה ולאחר שמיעת הראיות הגיעו הנתבעות שנתרו וצדדי ג', להסדר פשרה עם התובע, לפיכך נותר לדון באחריותו של הנתבע-1 (להלן בהתאמה: "הנתבע" ו-"הנתבעות") ובגובה הנזק.

תמצית הרקע העובדתי וטענות הצדדים

1. התובע יליד 21/5/1996, הגיע לשחק, בתאריך 22/5/2004 עם אחיו ובני משפחה נוספים, במתני"ס הסמוך למקום מגוריהם והמצוי בשטח הנתבעת-4. כמפורט כבר לעיל, לרוע מזלו של התובע, במקום הגיע גם הנתבע עם שני כלבי אמסטף שאין מחלוקת כי היו אותה עת בבעלותו אותם שחרר בשטח המתני"ס בלא רצועה ובלא זמם לפיהם. אין מחלוקת, כי בשלב מסויים תקף אחד הכלבים את התובע ופגע בו באזור הפנים, הצוואר, החזה והגב.
2. לאחר התקיפה הובהל התובע לבית החולים שם נותח באופן דחוף ונמצא קרע כמעט שלם של עצב הפנים אשר תוקן. יתר הפצעים נתפרו והתובע אושפז למשך חמישה ימים. לאחר כארבע שנים מאז אירוע התקיפה, בשנת 2008 נותח התובע בשנית בשל פעילות בלתי תקינה של עצב הפנים מימין. כמו כן, לאחר האירוע היה התובע במעקב רפואי ובמעקב וטיפול פסיכיאטרי.
3. לתמיכה בתביעתו הגיש התובע חוות דעת בתחום הנורולוגי והפסיכיאטרי, על פיהם נגרמו לו נכויות של 20% בתחום הנורולוגי, 15% בגין הצלקות ו- 20% נכות נפשית. הנתבעים הגישו חוות דעת מטעמן לפיהן לתובע 15% בתחום הנורולוגי, 10% בגין צלקות ובתחום הנפשי נטען שלא נותרה נכות.
- בתחום הנורולוגי הסכימו הצדדים על מיצוע נכויות והעמדת הנכות על 17.5% לצמיתות, בתחום הפלסטי הגישו הצדדים את חוות הדעת וההכרעה הושארה לבית המשפט בהתאם לחוות הדעת והתרשמות ממצבו של התובע. בתחום הפסיכיאטרי מונה מומחה מטעם בית המשפט אשר קבע, כי לתובע 10% נכות לצמיתות. הצדדים סיכמו, כי יגישו את חוות הדעת מטעמם בתחום הפסיכיאטרי, המומחים לא זומנו להעיד וגם בהקשר זה ההכרעה נותרה בידי בית המשפט.
4. לאחר האירוע התנהלה חקירת משטרה שבסופה הועמד הנתבע-1 לדין פלילי, הורשע בעבירה על סעיף 338 (6) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין") ונידון לעונש.
5. משלא צלחו נסיונות פשרה בין הצדדים, הגישו הצדדים ראיותיהם. התובע הגיש תצהיר מטעמו ותיק מוצגים, הנתבע הגיש תצהיר מטעמו ואלו הנתבעות בחרו שלא להביא עדים מטעמן לעניין

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

האחריות והסתפקו בהגשת תיק מוצגים. התקיימו בתיק שתי ישיבות הוכחות במסגרתן נשמעה, בין היתר, עדותו של התובע ועדותו של הנתבע.

6. לאחר שמיעת הסיכומים בתיק ולאור המלצת בית המשפט השכילו התובע והנתבעות לנהל הליך גישור, שהסתיים בהסדר לפיו שילמו הנתבעות לתובע סך כולל של 735,000 ₪. במעמד חתימת הסכם הפשרה, הצהיר הנתבע, כי מבלי להודות בעובדות ובתוצאות אין לו התנגדות להסדר ולא תהא לו שום טענה כלפי הנתבעות האחרות והוא לא ינהל נגדן שום הליך משפטי בנוגע לפרשה. הנתבעות וצדדי ג', התחייבו גם הן באופן דומה שלא לנהל הליך כלשהוא נגד הנתבע בנוגע לפרשה.

7. התובע טען מלכתחילה לאחריותם של כל הנתבעים בפרשה ביחד ולחוד, בהתאם לדיני הרשלנות ולהוראות פקודת הנזיקין שעניינן אחריות בחיה וכן טען לאחריות הנתבע, בהתאם לממצאי ההליך הפלילי החלוט והעברת הנטל לכתפיהם של הנתבעות והנתבע. בעקבות הסדר הפשרה, מבקש התובע לקבוע את גדר אחריות הנתבע, לאמוד את נזקיו ולקבל את יתרת הפיצוי המגיע לו לטענתו, כמובן תוך קיזוז הסכום שכבר שולם.

חרף הרשתו בדין הפלילי, טוען הנתבע, שנהג בסבירות ושקמה לו הגנה בהתאם לפקודת הנזיקין שעה שהתובע ומי שהיו עמו התגרו בכלב ומכל מקום לטעמו, לאחר הסדר הפשרה, יש לקבוע ששולם לתובע פיצוי מעל ומעבר לנזק שנגרם ומשכך, אין הוא צריך לשלם דבר.

8. אדון בטענות הצדדים, דבר דבור על אופניו - תחילה אתיחס לעניין המצב המשפטי כאשר המדובר בתקיפה של כלב, לאחר מכן אדון במשמעותה ומשקלה של הכרעת הדין הפלילית, באחריותו של הנתבע אם בכלל, וככל שתמצא אחריות יהא צורך לדון בגובה נזקיו של התובע, בחלקו של הנתבע ובסכום שנותר לו לשלם בעקבות הסדר הפשרה, אם בכלל.

תקיפה של כלב - המצב המשפטי

9. סעיף 41 א' לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) (להלן: "פקודת הנזיקין") מטיל על הבעלים של כלב או מי שמחזיק בכלב דרך קבע, אחריות מוגברת לפיצוי ניזוק גוף:

סימן ד' 1: היזק על-ידי כלב

41א. בתובענה בשל נזק לגוף שנגרם על ידי כלב, חייב בעליו של הכלב או מי שמחזיק בכלב דרך קבע (להלן — הבעלים) לפצות את הניזוק, ואין נפקא מינה אם היתה או לא היתה התרשלות מצדו של הבעלים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

סעיף 41 ב' לפקודה קובע רשימה סגורה של הגנות, שהנטל להוכיחן מוטל על הנתבע:

41ב. בתובענה לפי סימן זה לא תהא הגנה לבעלים, אלא אם כן הנזק נגרם עקב אחד מאלה:

(1) התגרות של הניזוק בכלב;

(2) תקיפת הניזוק את הבעלים, את בן זוגו, הורו או ילדו;

(3) הסגת גבול של הניזוק במקרקעין של הבעלים.

41ג. אין סימן זה גורע מזכויות אחרות לפי פקודה זו או לפי כל דין אחר.

10. מדברי ההסבר להצעת החוק [ה"ח 2104 תשנ"ב מיום 27.1.92] עולה שהמגמה הייתה להטיל על בעלי כלבים אחריות מוחלטת. יחד עם זאת, נקבעו כהגנות בלעדיות המקרים של התגרות, הסגת-גבול ו'הסתכנות מרצון'. עוד נאמר בהצעה כי "אין סעיף זה גורע מזכותו של מי שניזוק בנסיבות האמורות בסעיף קטן (ב) (קרי: במקרים שבהם קיימת הגנה למוזיק – א.מ.) להגיש תובענה שלא לפי סעיף זה".

תכליתו של משטר האחריות מסוג זה היא להמיר את האחריות המתבססת על אשם באחריות המתבססת על יצירת הסיכון. כשם שנקבע שמי שמשמש ברכב מנועי, ויוצר בכך סיכון למשתמשים האחרים בדרך, חייב להפנים את הסיכון הזה, ולשאת בעלותו של תאונות שהשימוש ברכב גרם להן, ללא תלות בשאלה אם הן נגרמו באשמו של המשתמש אם לאו – כך נקבע כי מי שמאמץ כלב, על דרך רכישת בעלות בו או החזקה בו דרך קבע, ויוצר בכך סיכון לעוברי-אורח, חייב להפנים את הסיכון הזה, ולשאת בעלותו של היזקים שהכלב הזה גרם, למעט בנסיבות המקימות תחולה להגנות, ללא תלות בשאלה אם הייתה או לא הייתה התרשלות מצדו בשמירת הכלב (ראו: ת"א 47229-06 טישנקו איגור נ' בלומנפלד שלום ואח' (14/4/2011) (להלן: "עניין טישנקו").

11. הווה אומר, משאין מחלוקת שהכלב בבעלות הנתבע נשך את התובע, עובר הנטל אל הנתבע להוכיח את קיומן של אחת מן ההגנות. כמפורט כבר לעיל הנתבע טוען להתגרות של התובע או מי מטעמו בכלב. בעניין טישנקו דן בית המשפט בשאלה מהי התגרות והשיב, כי יש לקבוע מבחן אובייקטיבי, לפיו יבחן בית המשפט את התנהגותו של הניזוק, ויקבע האם התנהגותו הייתה כזו שיש להחיל בעניינה את ההגנות הקבועות בחוק ולשלול מן הניזוק את הפריבילגיה של אחריות מוחלטת שאינה תלויה באשמו של בעל הכלב. למען השלמות, אביא את הדברים כלשונם:

"גם על השאלה מהי התגרות, ואם יש לאפיינה ככזו לפי כוונת הניזוק, או לפי אפיון אובייקטיבי שיפוטי, או, אולי, לפי חווייתו המשווערת של הכלב – יש להשיב לפי פרשנות תכליתית ומבחן הסיכון. המחוקק העדיף את האינטרס של עוברי-אורח תמימים על האינטרס של בעלי כלבים. המחוקק לא העדיף את האינטרס של "עושי-צרות" המתגרים בכלבים, ושל תוקפים ומסיגי-גבול, על זה של בעלי כלבים. כמו כן, המחוקק ביקש להכיר בתכלית הכלבית הראויה של שמירה על בעליהם, בני משפחתם וביתם מפני תוקפים ומסיגי-גבול; ולא לדכאה על ידי העמסת הסיכון הנשקף לתוקפים ולמסיגי-גבול כאלה על בעלי

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

הכלב. לפיכך יש לקבוע כי ההגנה תחול כלפי מי שבהתנהגותו השלילית יצר סיכון מוגבר על הסיכון הבסיסי הגלום בכלב, והפקיע בכך את הציודוק להטלת אחריות מוחלטת על בעלי הכלב (להבדיל מאחריות על בסיס רשלנות, הכפופה לאפשרות קביעתו של אשם תורם, אשר כל ניזוק, לרבות מתגרים, תוקפים ומסיגי-גבול, רשאי לנסות להוכיחה). עסקינן באפיון משפטי של הסיכון, לאור התכלית החקיקתית. משאין מדובר בשאלת האשם היחסי בין בעלי הכלב לניזוק, הנקבע לפי יחס האשמה המוסרית ביניהם [ע"א 477/85 אפרים בוארון נ' עיריית נתניה מיום 28.3.88, פסקאות 11-12] – אין מקום למבחן סובייקטיבי של כוונת המתגרה. כמו כן, משאין עסקינן באפיון עובדתי של הסיכון שיצר המתגרה – אין מקום גם למבחן סובייקטיבי של האופן שבו נחוותה, כמשוער, התנהגותו של הניזוק על ידי הכלב. הנכון בעיניי הוא כי המבחן יהיה אובייקטיבי, ולפיו יקבע בית המשפט אם התנהגותו של הניזוק הייתה כזו שיש להחיל בעניינה את ההגנות הקבועות בחוק, ולשלול מן הניזוק את הפריבילגיה של אחריות מוחלטת שאינה תלויה באשמו של בעלי הכלב".

12. עוד נפסק, כי כאשר המדובר בהטלת אחריות בהתאם להוראות הנוגעות לאחריות בעל כלב בהתאם לסעיף 41א' לפקודת הניזוקין, סוגיית קיומו של אשם תורם מצד הניזוק כלל אינה רלוונטית. כפי שפרט בית המשפט בעניין **טישנקו**, מהצעת החוק כמו גם מנוסח החוק שהתקבל עולה, שהמדובר במשטר של אחריות חמורה של בעלים או מחזיק דרך קבע בכלב, להיזק על ידי אותו כלב, למעט בהתקיים ההגנות הקבועות בחוק. אין פגיעה בזכותו של ניזוק, בנסיבות שבהן אינו יכול ליהנות מן האחריות החמורה בשל תחולת מי מן ההגנות, לתבוע פיצוי לפי עוולת הרשלנות הרגילה, שמן-הסתם יהיה כפוף גם לכללים הרגילים בדבר אשם תורם. כלומר, התוצאה של חלוקת האשם בין בעלי הכלב לבין הניזוק עשויה להתהוות רק במקרים שבהם תחול אחת ההגנות, כגון במקרה של התגרות או הסגת גבול מצד הניזוק, שאז יידון העניין בכללותו לפי כללי הרשלנות הרגילים. במסגרת משטר האחריות החמורה, קרי: בהיעדר תחולה להגנות – האחריות לא תלויה באשם, קרי: מוחלטת. אחריות מוחלטת המבוססת על הפנמת הסיכון הנדון, להבדיל מאחריות על בסיס אשם, אינה מתיישבת עם הפחתת הפיצוי לנפגע בגין אשמו התורם. בעניין זה ניתן להשוות למשטר האחריות בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975, שם נקבעה אחריות מוחלטת, לעומת תביעות המתנהלות שלא לפי אותו חוק אלא לפי פקודת הניזוקין (לדוגמא בשל העדר ביטוח), שאז נשקלת שאלת האשם התורם של הנפגע.

13. בהתאם למצב משפטי זה, אבחן את אחריותו של הנתבע.

הכרעת הדין בתיק הפלילי ונסיבות הארוע

14. כמפורט כבר לעיל, נגד הנתבע הוגש כתב אישום שייחס לו עבירה של פי סעיף 338 (6) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, שעניינה אי נקיטת צעדי זהירות לחיה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

15. הנתבע הכחיש את האשמה והתנהל דיון הוכחות, שלאחריו הורשע בדין ונדון לעונש. הנתבע לא הגיש ערעור על פסק הדין בתיק הפלילי ומשכך פסק הדין נגד הנתבע בהליך הפלילי הוא פסק דין פלילי חלוט לאחר שלא הוגש עליו ערעור. סעיף 42א לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 (להלן: "פקודת הראיות") קובע, כי הממצאים והמסקנות של פסק דין פלילי חלוט המרשיע את הנאשם, יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם, אם המורשע הוא בעל דין במשפט האזרחי.

כפי שנקבע לא פעם, הרציונלים העומדים בבסיס הוראת סעיף 42א, ובכלל זה, עקרון העקביות המחייב למנוע סתירות בפסיקת בתי המשפט, מידת ההוכחה הגבוהה בהליך הפלילי החלה מקל וחומר בהליך האזרחי וההנחה, כי בהליך הפלילי כבר ניתנה לנתבע ההזדמנות להתגונן ואין מקום לדון שוב בטענות הצדדים, מצדיקים את קבלת הממצאים והמסקנות שנקבעו בהכרעת הדין, גם בהליך האזרחי (ראה עניין ראובן, וראה גם ד. פרידמן "פסק דין פלילי כראיה במשפט אזרחי" הפרקליט כה(א) 92, כה(ג) 372, תשכ"ט-1969).

16. סעיף 42א (ג) מלמדנו, כי המורשע או חליפו רשאים לבקש הבאת ראיות לסתור ובית המשפט רשאי להתיר זאת מטעמים שירשמו וכדי למנוע עיוות דין. אולם, הבאת ראיות לסתור מחייבת הגשת בקשה מפורשת ומנומקת ובקשה כזו לא הוגשה במקרה דנן.

יתירה מזו, גם אם הייתה מוגשת בקשה להתיר הגשת ראיות לסתור, הרי שעל-פי הכללים שהותוו בפסיקה אין להתיר הגשת ראיות לסתור כדבר שבשגרה, שכן יש בגישה זו לרוקן מתוכן את הוראת סעיף 42א לפקודת הראיות ולמוטט את הבסיס הרעיוני לחקיקתו.

הרשות להביא ראיות לסתור, ניתנת – על-פי הפסיקה – בנסיבות מיוחדות, כאשר הדבר דרוש על-מנת למנוע עיוות-דין, מקום שאי מתן הרשות עלול להביא לתוצאה בלתי צודקת בעליל, או שתקפח, באופן קשה, את הנתבע בהגנתו. לא זה המצב בענייננו, הנתבע לא הציג כל ראיה שלא הייתה בפניו בעת ניהול ההליך הפלילי לא העלה כל טענה חדשה שלא הועלתה שם אלא נהפוך הוא, ביקש להסתמך על פרוטוקול הדיון בתיק הפלילי, לשם הוכחת טענותיו.

17. הלכה למעשה, עיון בהכרעת הדין, מלמד שטענותיו של הנתבע בהליך הפלילי, היו זהות לטענותיו כאן וטענות אלה נדחו על ידי בית המשפט שקבע שהנתבע ביצע את העבירה שיוחסה לו.

בית המשפט קבע, כי התיאור שנתן התובע הוא זה שמשקף נכונה את אופן השתלשלות הארוע. בהתאם לתיאור זה לא היה כל מעשה התגרות בכלבים. הנתבע טען, כי אחיו של התובע רקע ברגליו והפחיד את הכלב ואולם בית המשפט קבע שהניסיון להרחיק את הכלבים שנעשה על ידי אחיו של התובע שרקע ברגלו, ארע זמן מה לפני מעשה התקיפה.

בית המשפט הוסיף, כי הנתבע אימץ דפוס התנהגות משלו בנוגע לכלבים, שהיו מסוג אמסטף והבולטים גם בגודלם הרב, משעזב אותם לנפשם לאורך שנים, בהביאו אותם לחצר המתנ"ס, בו

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

שהו דרך קבע גם ילדים רכים בשנים, דבר שחייב משנה זהירות מצד הנתבע, אלא שזה התיר את הכלבים מבלי שהיה זמם לפיהם ויכולת הפיקוח וההשגחה עליהם, גם אם שהה בקרבתם, הפכה לערטילאית.

הנתבע טען, שהמדובר בכלבים מאולפים שמעולם לא תקפו בעבר, בנוגע לטענה זו קבע בית המשפט, כי התנהגות נטולת תוקפנות בעבר מצד הכלבים הספציפיים, אין בה כדי לשלול מעשה תוקפנות זה או אחר או השתוללות פתאומית והדבר אף היה בגדר הצפוי כפי שגם עלה מחקירת הנתבע במשטרה שאישר ששמע על מקרה בו כלב אמסטף תקף אדם. בית המשפט פסק, כי הייתה חייבת להילקח בחשבון האפשרות שהתנהגותם של הכלבים עלולה להשתנות באחת, במיוחד כשהם נמצאים בלא פיקוח בצידם של ילדים.

בית המשפט קבע עוד, כי רשלנותו של הנתבע עלתה והגיעה לכדי רשלנות ניכרת שהיה בה כדי לסכן חיי אדם כשמחדליו נעוצים באותה התנהגות שהיה בה גם במקרה הקונקרטי להקים סיכון, הכרוך בהחזקת כלבי האמסטף שברשותו מששחרר את הכלבים כאמור, בקרבת הנוכחים במקום ובקרבת ילדים בפרט והדבר מהווה סטייה מהותית מנורמת הזהירות הנדרשת.

בהיבט האובייקטיבי ניתן היה לצפות את הסכנה המסתמנת בהתחשב בסוג הכלבים, גודלם ועוצמתם כוחם הרב ובנסיבות הנוספות הנוגעות לקרבתם היתרה לילדים, כאשר גם הנסיון לחלץ את ראשו של התובע מבין לסתות הכלב, הסתיים בשברים שנגרמו לנתבע עצמו בידו.

הוסיף בית המשפט, כי הנסיבות בכללותן חייבו לצפות מעשה בלתי צפוי אם מצד הילדים ואם מצד הכלבים ולא ניתן להיאחז בטענה כי ניתן לצפות כשדבר שבשגרה לתגובות רציונליות של כלבים העלולים לפעמים לפרש תגובות בלתי מתגרות בצורה שונה מכוונת המגיבים ולפרש מעשה של פחד וחשש של אדם כרשות לתקוף, ואף זאת הינו בגדר הצפוי ואין באילוף הכלב מספר שנים קודם לכן כדי לבטל מכל וכל מעשה תקיפה אפשרי מצידו גם בהעדר התגרות כלפיו, מה עוד שמעשה התגרות מינורי כלשהו בפני עצמו, בעיקר מצד קטינים שאינם מודעים לסכנה, הינה בגדר הצפוי והמוכר.

מסקנת בית המשפט הייתה איפוא, כי הכלבים שהו בקרבה יתרה ומסוכנת לנוכחים במתני"ס ומעשה התקיפה התרחש בלא כל התגרות מצד התובע הכל במקום שנועד לו ולחבריו גם לצרכי משחק.

18. ממצאים ומסקנות אלה שהביאו להרשעה עומדים נגד הנתבע בהליך כאן. הנתבע שב וטען בהליך דנן, כי הכלבים היו מאולפים, כי נהג לבוא באופן תדיר למתני"ס ולשחרר את הכלבים בלא שיתרחש ארוע כלשהו וכן חזר על הטענה שהתובע או אחיו התגרו בכלב.

טענות אלה אינן עומדות. מעבר לכך שהן סותרות את הממצאים והמסקנות בהליך הפלילי. שמעתי את עדותם של התובע ושל הנתבע, וגם אני כשופט במשפט הפלילי, נותנת אמון מלא בעדותו של התובע, שניכר היה שמנסה לשחזר את אשר ארע, אינו מגזים ואינו מעצים את הארוע.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

התרשמתי שהתובע כלל לא התגרה בכלב ובסופו של דבר גם הנתבע לא טען שהתובע התגרה בכלב אלא ביקש להסתמך על פרוטוקול התיק הפלילי, שם אישר התובע, כי אחיו רקע ברגליו שעה שביקש להרחיק את הכלב על מנת להרחיקו שלא יפגע בילדה קטנה בת שנתיים שהייתה עמם.

בעדותו בתיק דנן, שב התובע ותאר את אשר ארע, התובע תאר, כי הנתבע הגיע למגרש, שחרר את הכלבים בתוך המגרש והם התחילו לרוץ בכל המגרש מכיוון לכיוון ולרדוף אחרי הכדור עד שהוא ובן דודו תפסו את הכדור. בתשובה לטענה, כי בעטו בכלבים השיב התובע, כי הוא בוודאות התרחק כמה שיותר מהכלבים בשטח המגרש. הנתבע לא סתר טענה זו.

מכאן, גם אם תתקבל טענת הנתבע, הרי שלא מדובר במעשה התגרות של התובע אלא של אחיו ולא מדובר במעשה התגרות כלל, אלא במעשה שנועד להגנה עצמית מפני הכלב שנטפל לפעוטה שהייתה במקום. משכך, לא רק שההגנה ממילא לא חלה לגבי התובע, אלא שלא מדובר במעשה שמעצם טיבו ומהותו שעשוי להצדיק תחולת ההגנה. כל שביקשו הילדים, זה להרחיק את הכלבים, שלא היו קשורים ובאו לעברם, מתוך חשש רקע אחיו של התובע ברגליו, הא ותו לאו. זו אינה התגרות ולא יכולה להיות התגרות, גם אם הכלב פירש את התנהגותם ככזו, לא את דעתו של הכלב אנחנו בוחנים אלא את התנהגות הניזוק ובהתנהגות הניזוק במקרה דנן לא נפל רבב.

19. כפי שציננתי כבר לעיל, שעה שאחריותו של הנתבע נבחנת לפי סעיף 41 לפקודת הנזיקין, טענה לקיומו של אשם תורם לא יכולה להשמע. האחריות היא מוחלטת ולא דורשת אשם מבעלי הכלב, מה גם שבמקרה דנן, אין כל מקום להשית אשם תורם על התובע, קטין בן 8 בזמנו, שכל חטאו היה שהגיע לשחק במתנ"ס העירוני ונתקל בכלביו המשוחררים, חסרי הרסן, של הנתבע.

20. לא ניתן לסיים פרק זה, מבלי לצטט חלק מעדותו של התובע בהליך הפלילי, המתאר את אשר ארע סמוך לזמן אמת, כאשר לתחושתו של התובע הותקף על ידי שני הכלבים (אולם נוכח מכלול העדויות שהיו בהליך הפלילי, הוחלט לייחס לנתבע תקיפה רק על ידי אחד מן הכלבים וזו גם הגרסה הנבחנת במסגרת ההליך כאן). כה מספר התובע בהליך הפלילי, בהיותו בן תשע וחצי בלבד (פרוטוקול עדותו של התובע בהליך הפלילי, מיום 1/12/2005 החל מעמ' 2 בדילוגים, שמו של האח נכתב בראשי תיבות לשם שמירה על פרטיות התובע ומשפחתו) –

"אני בן תשע וחצי. הביאו אותי לספר מה קרה לי.

...

זה היה במתנ"ס. במגרש כדורגל ברמת ישראל.

....

אני הייתי עם ר. (אחיו הגדול של התובע – א' מ'), אני הלכתי למתנ"ס שיחקתי כדורגל ובדיוק הוא שחרר את הכלבים. אני לא הכרתי אותו לפני כן.

....

ר. הרחיק את הכלב מהתינוקת כי הוא הוא התחיל להתעסק עם התינוקת, שהיא בת שנתיים. אני ראיתי שהוא הרחיק את הכלב, בגלל שהוא ראה שדודה שלי קטנה ומוגנת – ר. הגן עליה – אני אז קצת נמוך יותר – אז הייתי בגיל 8. הגובה שלי היה עד הסנטר. הראש שלי היה נמוך, שני הכלבים באו וקפצו עלי. אני

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

ראיתי את בעל הכלבים, אני לא דיברתי עם בעל הכלבים. ראיתי את הכלבים לפני שהם קפצו עלי. הם היו שם בערך 10 דקות.

הייתי במגרש כדורגל. חוץ ממני לא היו עוד ילדים. לפני שהוא הביא את הכלבים שיחקנו כדורגל ואז כשכולם הלכו נשארנו אח שלי ודודים שלי. הכלבים הגיעו רק כשהכלבים הלכו. נשארנו הדוד, ר. והתינוקת.

הכלבים קפצו עלי והם נשכו אותי בצוואר ובגב, יש לי חור בצוואר. התחילו לי הרבה דמעות אחרי שהכלבים נשכו אותי, אני לא יכול להסביר. מדי פעם יש לי דמעות מהעין. סתם יורדות דמעות מעין ימין.

שני הכלבים דחפו אותי. שניהם נשכו אותי, אחד מהכלבים נשך אותי בצוואר והשני בגב. אני לא הרגשתי את הנשיכות, כאילו לא היו לי מערכת עצבים בגוף.

מי ששחרר את הכלב מהצוואר היה בעל הכלבים – שהוא הנאשם – הוא ניסה לפתוח לו את השיניים בתוך הצוואר שלי. עקב זאת הוא שבר את היד כשהוא ניסה לשחרר את הכלב.

....

ש: היה לכלבים זמם?

ת. לא.

ש: האם הבעלים של הכלב החזיק אותם עם רצועה.

ת: לבעלים היה לו רצועה אבל הוא שחרר אותם.

ש: הכלבים שהגיעו, התגרת בהם?

ת: לא הם ראו שאני נמוך.

....

ש: אמרת שמישהו החזיק ילדה ביד.

ת: אח שלי. כשאח שלי ראה שהכלבים מתקרבים אח שלי הרים את התינוקת.

ש: אתה זוכר שר. רצה להרחיק את הכלב והוא ניסה לבעוט בו.

ת: כן.

ש: למה הוא ניסה לבעוט בכלב.

ת: הוא ראה שהכלב מתקרב לבת דודה שלי, היא הייתה קטנה והוא הרים אותה. אח שלי בעט בכלב, הוא ראה שהכלבים מתקרבים אלינו. הוא ניסה לגרש את הכלב שלא אני ודודה שלי נפגע.

ש: איך הוא ניסה לגרש את הכלב, מה הוא עשה.

ת: מדגים עם הרגל.

ש: הוא פגע בכלב.

ת: לא, אבל זה הפחיד את הכלב. הכלב התרחק.

....

אני לא עשיתי לכלב כלום."

לאחר מכן, העידו אחיו של התובע ודודתו, אמנם השניים אינם עדים בהליך כאן אלא שהנתבע עצמו הגיש את הפרוטוקול במטרה להסתמך על הדברים שנאמרו שם ואף הסתמך עליהם, לענייננו די בכך שגרסתם של השניים דומה לגרסת התובע, כל שעשה אחיו של התובע הוא לרקוע ברגלו ולהרחיק את הכלבים שהתקרבו אליהם, כשעל ידיו ילדה בת שנתיים עליה ניסה להגן. בעדויות אלה, שאין בהם דבר וחצי דבר שיתמוך בטענת ההתגררות שהעלה הנתבע. נהפוך הוא. יש בכך כדי להוכיח ולהדגיש את עומק הרשלנות של הנתבע, שלא טרח להרחיק את הכלבים אף שראה שהילדים נרתעים מהם ומנסים להרחיקם.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

21. העולה מן המקובץ, טענת ההתגרות אין בה ולא כלום. חובת הנתבע הייתה שלא לשחרר את הכלבים ומכל מקום בוודאי שהיה חייב להרחיק את הכלבים מן הילדים.

22. אכן, כפי שהנתבע טוען, במועד האירועים שנת 2004, החוק להסדרת הפיקוח על כלבים, תשס"ג-2002 והתקנות להסדרת הפיקוח על כלבים, תשס"ה-2005, הקובעים חובה להחזיק כלב שהוא קשור ברצועה וכלב מסוכן גם עם זמם, עדיין לא היו בתוקף שכן בחוק להסדרת הפיקוח על כלבים נקבע שהוא יכנס לתוקף ב- 1/11/2004 והארוע אירע קודם לכן, ואולם אין שמץ של מחלוקת שהוראות פקודת הנזיקין, כמו גם חוק העזר לתל-אביב יפו (פיקוח על כלבים ובעלי חיים אחרים), תשס"א-2000 היו בתוקף ובהתאם לחוק העזר החזקת כלב במקום ציבורי מחייבת היות הכלב קשור היטב ברצועה או בשרשרת. כך שהדין ולא רק הנסיבות היו ברורים וחייבו פיקוח הדוק על הכלבים ומשלא נעשה כן הנתבע אחראי לתוצאות.

23. אחר כל האמור והמצוטט לעיל, טענותיו של הנתבע בתצהירו לא רק שאין בהם כדי להסיר את אחריותו העיקרית לפגיעה בתובע, אלא שהן טענות מקוממות, המלמדות על עומק ההתרשלות שליוו את מעשיו של הנתבע ועל כך שעד עצם היום הזה הוא לא השכיל להבין את משמעות התנהגותו הרשלנית והמסוכנת.

כמפורט כבר לעיל, מטענות הנתבע, ניתן היה ללמוד שהנתבע נהג לשחרר את כלביו בשטח המתנ"ס, באופן תדיר תוך התעלמות מבטחונם של הילדים המשחקים במקום, הנתבע ראה את הכלבים המתקרבים אל הילדים ואת רגיעות הרגליים המבקשות להרחיקם אולם לא עשה דבר וחצי דבר, עד שהכלב תקף את התובע (כאמור, בהתאם להכרעת הדין בהליך הפלילי חלף פרק זמן בין הרגיעות בנסיון להרחיק את הכלבים לבין תקיפת התובע).

אכן, בעת התקיפה ניסה הנתבע לשחרר את הילד ממלתעותיו של הכלב ואולם זה היה מעט מדי ומאוחר מדי.

הנסיון של הנתבע לטעון כי הכלב התנפל על התובע "כדי להגן על עצמו" (סעיף 3 לתצהיר), דינו להידחות. לא היה ממה להגן, התובע לא עשה דבר וחצי דבר לכלב.

הנסיון של הנתבע לספר על הנזקים שנגרמו לו עצמו מן הארוע, בטענה כי הארוע פגע בו קשות פיזית ונפשית (סעיף 5 לתצהיר) גם הוא אינו יכול לסייע, שכן לא בתביעתו של הנתבע אנו עוסקים אלא בתביעתו של התובע ואילו הנתבע היה נוהג בהתאם לחובת הזהירות המוטלת עליו, הארוע כלל לא היה מתרחש, אין לנתבע אלא להלין על עצמו ומכל מקום נזקיו שלו, אינם מצדיקים לגרוע דבר מן התובע שראוי לפיצוי הולם בגין הפגיעות הקשות שנפגע כתוצאה מן הארוע.

24. המסקנה היא, כי לנתבע קיימת אחריות לארוע בהתאם להוראות הדין ולא קמה הגנה כלשהי המצדיקה לפטור אותו מאחריות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

בשים לב לקביעה זו, יש להוסיף ולדון בשיעור חלקו של הנתבע באחריות, שכן כפי שכבר פורט התובע פוצה על ידי הנתבעות במסגרת הסדר הפשרה, סכום אותו יש לקזז ממכלול הפיצוי שיפסק.

שיעור חלקו של הנתבע באחריות

25. התובע ייחס לנתבעות אחריות כמי שהן בעלות ומחזיקות המתנ"ס, כאשר הנתבעת-4, אחראית גם על התוויית החוקים בנוגע להחזקת כלבים ואכיפתם, בכך שלא עשו די על מנת להגן על הילדים המשחקים במקום וזאת בין היתר בשים לב לטענת הנתבע, כי היה נוהג להגיע לעיתים קרובות למתנ"ס, לשחרר את הכלבים במקום וכך גם עשו בעלי כלבים אחרים.

26. הסדר הפשרה נעשה מתוך רצון ברור לקנות סיכון, שכן ככל שבפסק דין היתה מוטלת אחריות על הנתבעות ואפילו קטנה, החיוב בהתאם לדין היה "ביחד ולחוד" ובהעדר אמצעים כלכליים לנתבע, היו הנתבעות נדרשות לשלם הלכה למעשה את מלוא הפיצוי (בהקשר לחיוב בנסיבות מעין אלה "ביחד ולחוד", ראו: ד"נ 15/88 מלך נ' קורנהויזר (13/3/90); ערעור אזרחי מס' 448/83 ורדה קורנהויזר נ' שמואל מלך (26/06/1988), תא (ת"א) 30108-06-12 פלונית נ' אלמונית (21/11/15) וכן לאחרונה עא 7436/12 כלל חברה לביטוח בע"מ נ' ב.י.מ חברה לבניה בע"מ (6/7/17)).

27. כאן המקום לציין, כי האירוע ארע שלא בשעות הפעילות של המתנ"ס, המתנ"ס היה סגור ואולם כהרבה מקומות ציבוריים מסוג זה, ניתנת האפשרות לציבור להיכנס למקום גם שלא בשעות הפעילות, לצורך שהייה ומשחק. התנהלות זו מבורכת, שכן מתנ"סים ובתי ספר מאפשרים מקומות פעילות לילדים ונוער כולל מגרשים ייעודיים של כדורסל וכדורגל סגורים ומוגנים יחסית, דא עקא שכפי שהעיד הנתבע, את אותה מוגנות הוא ניצל לטובת כלביו, שכן יכל לשחררם במקום שהוא סגור יחסית.

אין ספק, כי הנתבעות כבעלות ומחזיקות המקום, וכמי שאחראיות על האכיפה של החוקים בנוגע להחזקת כלבים חבות חובת זהירות מושגית וקונקרטיית כלפי התובע, ילד בן 8, שכדרכם של ילדים שיחק במקום המיועד למשחק בשטח המתנ"ס והעיר.

ואולם גם לנוכח קיומה של אחריות לנתבעות, כמי שנכשלו באכיפה ובהסדרת השהייה במתנ"ס, אחריותו של הנתבע כבעלם של הכלבים וכמי שמחזיק בהם, כמי ששהה במקום בעת הארוע, כמי שבחר בחירה מודעת לשחרר את הכלבים חרף היותם של ילדים במקום, כמי שלא הרחיק את הכלבים, גם כאשר נוכח שהילדים לא מעוניינים בקרבתם, כמי שנטל סיכון בלתי סביר, סיכן את הילדים וכמי שהכלב שבבעלותו גרם לנזק בפועל עולה בעשרת מונים על אחריותו של הנתבעות.

בנסיבות שפורטו, אחריותו של הנתבע היא זו המכרעת והיא עומדת לפחות 80%, כאשר החיוב הוא כאמור "ביחד ולחוד".

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

28. הנתבע טוען, כי נזקו של התובע קטן, והוא פוצה כבר מעל ומעבר על ידי הנתבעות וגם הנתבע עצמו שילם פיצוי בסך 12,000 ₪ במסגרת ההליך הפלילי, ומשכך, לטעמו, אין לפסוק לתובע דבר. טענות אלה, מחייבות לדון בגובה הנזק ואולם ראשית יש לדון בעניין מצבו הרפואי והתפקודי של התובע.

הנכות הרפואית של התובע

29. לאחר האירוע הובהל התובע לבית החולים, שם פונה לחדר מיון כירורגי באופן דחוף. בצווארו של התובע נראו פצעים באיזור העורפי וקדמית לאפרכסת האוזן הימנית בנוסף, בבית החזה חתך גדול באורך 8 ס"מ מימין עם צלעות חשופות. בגב התחתון נראה פצע שפשוף. בבדיקה נוירולוגית נראו סימנים לפגיעה בעצב הפנים מצד ימין.

עוד בחדר מיון ניתן לתובע חיסון סביל ופעיל נגד כלבת, בהמשך הועבר לחדר ניתוח להתערבות ניתוחית דחופה בהרדמה כללית, במהלכה נמצא קרע כמעט שלם של עצב הפנים. בניתוח בוצע תיקון הקרע וכן בוצעה תפירה של החתך בבית החזה מימין.

במהלך האשפוז שארך חמישה ימים ניתן לתובע טיפול אנטיביוטי תוך ורידי, הפצעים נרפאו ללא סיבוכים כמו כן ניתנה מנת חיסון שניה נגד כלבת בהתאם להוראות משרד הבריאות.

בביקורת במרפאה פלסטית באוגוסט 2004, לא נראתה פעילות של עצב הפנים מימין. בתאריך 22/7/2008 ארבע שנים ושלושה חודשים לאחר הנשיכה בוצע ניתוח נוסף עקב אי פעילות תקינה של עצב הפנים מימין.

30. במהלך אשפוזו נבדק התובע על ידי פסיכיאטרית ובהמשך נבדק עוד מספר פעמים בידי פסיכיאטרים, בבדיקות אלה התרשמו הבודקים שהתובע מכונס בעצמו וסובל מסיוטים וחרדות. באוגוסט 2004 פנתה אמו של התובע למרכז לבריאות נפש בתל אביב, ודווחה, כי מאז התקיפה סרב לצאת מן הבית, נעשה עצבני וחסר שקט וביקש לישון במיטתה של האם, כמו כן דווח על סיוטי לילה ורגישות. התובע קיבל טיפול פסיכותרפואטי במרפאה לתקופה מסוימת שלאחר מכן נפסק.

31. בתאריך 22/7/08 נותח התובע בשנית בעקבות פעילות בלתי תקינה של עצם הפנים מימין. מהלך הניתוח היה תקין ולאחר יומיים שוחרר להמשך מעקב רופא מטפל. אין מחלוקת, כי הוצע לתובע לעבור ניתוח נוסף לשיקום העצב ואולם התובע אינו מעוניין לעת הזו בניתוח כזה.

32. מחוות הדעת שהוגשו עלה, שלתובע נגרמה נכות רפואית בשלושה תחומים, נוירולוגי, נכות פלסטית בגין צלקות ונכות פסיכיאטרית. אבחן את הנכויות בכל אחד מן התחומים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23323-03-13 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

הנכות בתחום הניירולוגי

33. המומחה מטעם התובע בתחום הניירולוגי, פרופ' להט, קבע את נכותו של התובע הן בתחום הניירולוגי והן בתחום הפלסטי. המומחה מצא בבדיקתו, כי עדיין קיימת חולשה של עצב הפנים מימין והפרעה תפקודית בשלושת תתי הענפים המעצבבים את המצח ושרירי העפעפיים והשרירים סביב הפה. המומחה תאר, כי עקב הפגיעה בעצב, קיימת אי יכולת קימוט המצח, אי יכולת סגירת עין ימנית בשלמותה ומפתח פה אסימטרי נמוך מימין עקב, אי תפקוד הולם של השרירים. המומחה קבע, כי מצבו של התובע בתחום הניירולוגי עולה כדי 20% נכות לפי סעיף 29 (5) ב' לתקנות המוסד לביטוח לאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956 (להלן: "תקנות המוסד לביטוח הלאומי") לצמיתות.

34. המומחה בתחום הניירולוגיה מטעם הנתבעים, ד"ר יהודה ברק, קבע בחוות דעתו, כי הניתוחים שביצע התובע בעבר עלו יפה וכי עתה התובע מסרב לביצוע ניתוח נוסף שמטרתו לבדוק את החיבור של העצב שהושתל. בבדיקתו מצא המומחה, כי בסגירה ספונטנית העין מימין נותרת מעת פתוחה. בסגירה אקטיבית מצליח לסגור את העפעפיים באופן סביר, אין קימוט של המצח גם בנסיון אקטיבי מימין וכן אין משיכה של זוית הפה מימין גם בניסיון אקטיבי. המומחה מצא חוסר פעילות של העצב השביעי בשלושת ענפיו מצד ימין וקבע כי מצבו של התובע מצדיק נכות בשיעור של 15% לצמיתות לפי סעיף 29 (5) ב' לתקנות הביטוח הלאומי בגין שיתוק של הפנים משמאל עקב חוסר פעילות של העצב השביעי מימין.

35. כמפורט כבר לעיל, הצדדים הסכימו על נכות רפואית ממוצעת בתחום הניירולוגי. הסכמה זו סבירה מבטאת נכוחה את מצבו של התובע, לפיכך מצבו הרפואי של התובע בתחום הניירולוגי עומד על 17.5% נכות לצמיתות.

הנכות בתחום הפלסטי

36. פרופ' להט שקבע בחוות דעתו גם את נכותו של התובע בתחום הפלסטי, התייחס לצלקות המצויות על גופו של התובע כתוצאה מן התקיפה – לתובע צלקת בעורף בגודל 1.5 X 0.4 ס"מ; צלקת ארוכה מהצוואר לפנים שרובה עד 0.6 ס"מ; צלקות בריפוי (קלואידים) בחזה ובגב בגודל 7 X 2.5 ס"מ ו- 3 X 8 ס"מ. בגין הצלקות העריך המומחה שנכותו הצמיתה של התובע עומדת על 15% במותאם לפי סעיף 75 (1) (ג-ד') לתקנות המוסד לביטוח לאומי.

37. המומחה מטעם הנתבעות בתחום הכירורגיה הפלסטית, פרופ' דן מלר, מצא בבדיקתו צלקת שטוחה, חלקה ובהירה שאורכה 6 ס"מ ורוחבה 8-10 מ"מ קיימת במנח אנכי בצד הימני של הצוואר, צבע הצלקת קרוב לצבע העור, היא רכה ואלסטית ואין בה מרכיב קלואידי וכן מצא

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

שאינה רגישה למגע; עוד מצא המומחה צלקת מוקדית עגולה קיימת בעורף הצוואר בחלקו הקריבני בתוך שיער הראש, ממדי הצלקת 1.5X1 ס"מ, היא שקועה מעט מפני השטח, חלקה ולא רגישה למגע הצלקת רכה ואלסטית ואין בה מרכיב קלואידי. המומחה התייחס עוד לקיומן של שתי צלקות שטוחות רכות וחלקות שצבען כצבע העור, הקיימות בחלק הרחיקני של עורף הצוואר ממדיהן 1.8X.05 ס"מ ו-1.5X0.5 ס"מ. אף אחת מהן אינה רגישה למגע והן לטעמו בקושי נגלות לעין. עוד התייחס המומחה למספר צלקות הקיימות בדופן הימני של בית החזה, פרט לאחת מהן כולן בהירות שטוחות חלקות ובקושי נגלות לעין, רק אחת היא בעלת גוון כהה חום-אדמדם בולט מעט מעל פני השטח, מורכבת משני קטעים – מימדי האחד 0.5X4 ס"מ והשני 1X3 ס"מ. אף אחת מהן אינה רגישה למגע ובאף אחת אין מרכיב קלואידי.

המומחה הדגיש בחוות דעתו, כי אף אחת מן הצלקות אינה צלקת קלואידית לטעמו, כל הצלקות פרט לאחת הן צלקות שטוחות, רכות, רובן בצבע העור או דומות לצבע העור ואינן בולטות לעין, הצלקת בבית החזה מורמת והיא צלקת היפרטרופית, גם זו אינה רגישה למגע ואינה מפריעה בהיבט כלשהו לתפקודו הנורמלי של התובע.

לטעמו של המומחה, הצלקות מהוות פגם אסתטי שאין בו פגיעה תפקודית או פיסית והן מקנות נכות אסתטית צמיתה בשיעור של 10% על בסיס שילוב מותאם של הממוצעים בין תקנות המוסד לביטוח לאומי א+ב' (5%) ו-א+ב' 75/1 (5%) ו-א+ב' 75/2.

38. כאמור בתחום האסתטי הותירו הצדדים את ההכרעה בנוגע לגובה הנכות הרפואית והתפקודית לבית המשפט. עיינתי בחוות הדעת, ראיתי את חלק מן הצלקות בעיקר אלה הנראות לעין מבעד לבגדים, התחשבתי בכך שחוות הדעת של פרופ' מלר, ניתנה כ-4 שנים לאחר חוות של פרופ' להט, ובכך שפרופ' מלר הוא מומחה בתחום הכירורגיה הפלסטית בניגוד לפרופ' להט שהוא מומחה בתחום הנירולוגיה. אני מקבלת את דעתו של פרופ' מלר, כי הצלקות אינן קלואידיות ואולם בשים לב לכמות הצלקות וגודלן, אני סבורה שהעריך את נכותו של התובע על הצד הנמוך, במיוחד כך כאשר הסתבר בעדותו של התובע כי כתוצאה מן הניתוח נותרו לתובע צלקות ברגל (משם נלקח העצב שהושתל בפנים), צלקות שמשום מה לא נבחנו על ידי המומחה מטעמו של התובע ולא נקבעה לו נכות בגינן, אך לא ניתן לחלוק שגם הן שייכות ונובעות מן הארוע. בנסיבות אלה, אני מעמידה את נכותו של התובע בגין צלקות על נכות רפואית אסתטית של 12% לצמיתות.

הנכות הרפואית בתחום הפסיכיאטרי

39. המומחית מטעם התובע בתחום הפסיכיאטרי, ד"ר מרינה וקסלקצ'יק בדקה את התובע, ואף נדרשה למבחנים פסיכו-דיאגנוסטיים. בהתאם להתרשמותה, ההשלכות הרגשיות של האירוע לגבי התובע הינן רבות וכוללות חוסר סבלנות, פגיעה קשה בדימוי הגוף, סף בכי נמוך, פחדים רבים סביב שלמות הגוף, רמת חרדה גבוהה, הסתגרות וקשרים חברתיים דלים. כמו כן, מציינת

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23323-03-13 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

המומחית התנהגות נמנעת וזכרונות חודרניים. לטעמה של המומחית מצבו הרגשי אז לא אפשר את הטיפול הכירורגי שנדרש לצורך שיפור הפעילות של עצב הפנים מימין. התמודדותו הרגשית של התובע נמצאת כבלתי תואמת והדימוי העצמי הנמוך הועצם על ידי רקע אישי קשה שכלל את גירושי ההורים, הקשר הספוראדי עם האב והמצב הקשה של המשפחה. התובע אובחן על ידי המומחית כסובל מהפרעת הסתגלות עם מרכיבים מעורבים של רגשות והתנהגות, הפרעה סומאטופורמית ודיסיתימיה. נכותו הפסיכיאטרית הוערכה על ידה ב- 20% לצמיתות לפי סעיף 34ג' לתקנות המוסד לביטוח לאומי ו- 10% נוספים לפי סעיף 34ב' הקשורים לאירועי החיים הטראומטיים. הומלץ על טיפולי פסיכולוגי ומעקב פסיכיאטרי בקהילה כדי למנוע נזק רגשי נוסף.

40. באוגוסט-ספטמבר 2011 בוצעה הערכה פסיכו-דיאגנוסטית של התובע על ידי הגב' נעמה שמש, פסיכולוגית קלינית. בהערכה זו נמצא שתפקודו האינטלקטואלי של התובע הינו בתחום הנורמאלי הגבוה, ללא הבדל משמעותי בין התחום המילולי והביצועי. הרושם היה כי בשלבי חייו הראשונים חווה קשרים לא יציבים עם חוסר אוניס ועל אלו התווספה הפגיעה הפיזית אשר העצימה את תחושת חוסר האונים, הנטישה והתחושה שאינו מוגן. בשל התמודדותו הלא יעילה עם הקשיים הרגשיים, ניכר גם קושי בעיבוד המידע, תכנון וארגון עקבי. לפי התרשמות הבודקת התובע חווה דכאון שלווה בחרדה, התקשה להביע רגשות והוויסות הרגשי שלו היה בלתי בשל עדיין, כמו כן בלט עיסוק מוגבר בשלמות הגוף שלווה בחרדה ודאגה.

41. המומחית מטעם הנתבעים בתחום הפסיכיאטרי ד"ר טטיאנה שכתמן, לא מצאה בבדיקתה עדות להפרעה נפשית פוסט-טראומטית ו/או דכאונית. הוערך על ידה כי נכותו של התובע בתקופה של שנה מיום האירוע עמדה על נכות זמנית של 15% למשך שנה, בתקופה שלאחר מכן מצאה שאין עדות לנכות כלשהי מהאירוע הנדון.

42. המומחה מטעם בית המשפט בתחום הפסיכיאטרי, ד"ר גדעון רצוני, תאר באריכות את בדיקת התובע וקבע כי מדובר בגבר צעיר כבן 19, שמהלך חייו לווה בקשיים מרובים סביב גירושי הוריו בגיל צעיר, חוסר קשר רציף עם אביו, מצב כלכלי קשה ובהמשך מחלת אמו בסרטן ומותה. למרות זאת, התמודדותו עם הקשיים ורמות תפקודו הסבירה מבחינה חברתית ותעסוקתית הינם תקינים. לעומת זאת, תקיפת הכלב, גרמה לתובע לפגיעה משמעותית מבחינה גופנית ולתופעות פוסט-טראומטיות משמעותיות שנמשכו במהלך חצי שנה הראשונה לאחר התקיפה, ובהמשך נותרו תופעות פוסט-טראומטיות קבועות הכוללות מחשבות חוזרות אודות התקיפה, קשיי שינה בתדירות של אחת לשבוע, רגישות יתר וחשש סביר מפגש עם כלבים גדולים, הימנעות מטיפול ניתוחי רפואי שעשוי לשפר את הבעת פניו וחיוכו עקב חרדה ניכרת מניתוחים, הרדמה וטיפולים רפואיים, בושה מהצלקות בגופו והימנעות עקב כך מחשיפתן במצבים שונים.

בנסיבות אלה, בא המומחה לידי מסקנה, כי לאחר התקיפה סבל התובע מסימנים קליניים בחומרה בינונית שדרשו טיפול תרופתי עם הפרעה ניכרת בתפקוד הנפשי שהתאימו ל- 30% נכות

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

נפשית לפי סעיף 34 ב' 4 לתקנות המוסד לביטוח לאומי למשך חצי שנה שכולה משויכת לתקיפה הנדונה. בהמשך, נותרו סימנים קליניים קלים, שדרשו טיפול תרופתי עם הפרעה בינונית בתפקוד הנפשי שהתאימו ל- 20% נכות נפשית עלפי סעיף 34 ב' 3 לתקנות המוסד לביטוח לאומי למשך 5 שנים שכולה מיוחסת לאירוע התקיפה. בהמשך נותרו סימנים קליניים שארתיים, כולל הפרעה קלה בתפקוד הנפשי והחברתי המתאימים ל- 10% נכות נפשית לפי סעיף 34 ב' 2, לתקנות המוסד לביטוח לאומי שכולה מיוחסת לאירוע התקיפה. לטעמו של המומחה מהלך חייו הקשה והמורכב של התובע לא הותיר נכות נפשית ומהלך התמודדותו עם קשייו נראה כתקין.

המומחה קבע שהתובע זקוק לטיפול נפשי על מנת למנוע התדרדרות עתידית במצבו בתדירות של אחת לשבוע, למשך שנתיים בעלות של כ- 350 ש"ח לפגישה, כאשר עלות הטיפול כולו משויכת לאירוע התקיפה.

43. הצדדים הסכימו על הגשת מלוא חוות הדעת מבלי לחקור את המומחים והותירו את ההכרעה בעניין גובה הנכות בתחום הפסיכיאטרי לבית המשפט.

הנתבע טוען, כי כמפורט בחוות הדעת של המומחית מטעמו לא נותרה כל נכות רפואית התובע אמר למומחית שאינו זוכר כלום, לא חושב על האירוע והמשאלות שלו הן שהצלקות יסתדרו ללא ניתוח, להיות מליונר ולהצליח במוסיקה וספורט. הנתבע מדגיש, כי התובע סיים לימודיו בבית ספר תיכון במגמת תקשורת, בהישגים טובים, אמר למומחית כי הוא מרגיש "אחלה" וכי לא רוצה להפסיד דברים שהוא אוהב כמו נגינה על גיטרה. וכי למה יש ליחס לתובע נכויות אם זה המצב? התובע מדגיש את חוות הדעת מטעמו ואת חוות דעת המומחה מטעם בית המשפט ומבקש לאמץ את האמור בחוות דעת אלה, כשהוא מדגיש את הקשיים שחוה מאז התאונה.

44. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים, את חוות הדעת הרפואיות ואת מכלול נסיבות העניין, באתי לידי מסקנה כי בתחום הפסיכיאטרי יש לאמץ את חוות דעתו של המומחה מטעם בית המשפט ולקבוע נכות רפואית בשיעור של 10%. כפי שנפסק לא פעם, חוות דעתו של המומחה הרפואי מטעם בית המשפט לא מחייבת את בית המשפט, שהוא הפוסק האחרון בעניין זה. אולם, הכלל הוא, כי בית המשפט לא יסטה ממסקנותיו של המומחה הרפואי אלא בהתקיים נסיבות מיוחדות ונימוקים משכנעים (ראה לדוגמא ע"א 3056/99 שטרן נ' המרכז הרפואי על שם חיים שיבא, פ"ד נו(2) 936, 949; ע"א 9598/05 פלוני נ' חברת ביטוח "המגן" בע"מ, פסקה 7 (28.3.2007); ע"א 293/88 חברן ניימן יצחק מוניטי רבי (31/12/88)). בנסיבות המקרה, מצאתי שחוות הדעת היסודית והמעמיקה של המומחה מטעם בית המשפט אותו בחר הנתבע שלא לזמן לחקירה נגדית, מתארת נכוחה את מצבו של התובע.

הנסיון של הנתבע לאיין לחלוטין, את השפעתו של אירוע התקיפה על מצבו הפסיכיאטרי של התובע, אינו מסתדר עם העובדות, כאשר ניכר כחוט השני, גם בחוות הדעת מטעם הנתבעים,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

שהאירוע ברקע, השפיע ומשפיע על התובע. אכן לא מדובר בנכות פסיכיאטרית משמעותית, התובע השכיל להתגבר על הפגיעה הקשה ואולם סימנים שארתיים, כפי שציין המומחה, קיימים גם קיימים, ומשכך הערכת הנכות בשיעור של 10% לצמיתות, היא הערכה סבירה והוגנת.

סיכום ביניים – נכותו הרפואית של התובע

45. כמפורט לעיל לתובע נכות נוירולוגית בשיעור 17.5% לצמיתות, נכות אסתטית בשיעור 12% לצמיתות ונכות פסיכיאטרית בשיעור 10% לצמיתות. משכך, סך נכותו הרפואית של התובע עומדת על 34.66 לצמיתות.

46. הצדדים חלוקים מחלוקת קשה בעניין הפגיעה התפקודית משכך יש להידרש גם לסוגיה זו.

הפגיעה התפקודית שנגרמה לתובע

47. כמתואר בחוות הדעת ובמסמכים הרפואיים, וכפי שעולה מהעדויות שנשמעו, לאחר התאונה מצבו של התובע היה קשה גם מבחינה פיזית וגם מבחינה נפשית, התובע טופל באופן חלקי והשתקם, סיים את לימודיו עם תעודת בגרות במגמת תקשורת וחברה, כאשר רמת הציונים לא הובררה עד תום ואולם מתשובותיו ניכר כי ציוניו היו על הצד הבינוני-גבוה, התובע כעת חייל, מבצע שירות צבאי מלא, ועובד במקביל לשירותו הצבאי כברמן. התובע התגייס בפרופיל 74 בגלל אסמה, כשהמשך הורד הפרופיל ל-64 מאותה סיבה. התובע עתיד להשתחרר מן הצבא בעוד מספר חודשים.

כאשר נשאל התובע על הדברים שאמר לפסיכיאטרית מטעמו, כי הוא מרגיש אחלה ולא זוכר את הארוע, השיב שזה היה בהכחשה, הוא מנסה כמה שאפשר גם היום שלא להיזכר בסיפור. התובע נשאל היכן מפריעה לו הנכות האסתטית והשיב שהוא לא הולך לים, משתדל להימנע ממקלחות משותפות עם הבנים וכן הוסיף, כי יש לו צלקות ברגל מהניתוח השני שעבר וכי הוא מתבייש בצלקות שיש לו. התובע הסביר שקיבל לאחר התאונה טיפול פסיכולוגי שנפסק, וכי גם כיום הוא נזכר בארוע התאונה ונותר ער עד השעות המאוחרות בלילה. התובע תאר שהוא עובד כברמן, מחליף הרבה עבודות אינו מסתדר וכי פוטר מעבודה כיוון שאמרו לו שהוא סגור, ביישן בפני הלקוחות ולא יכול לחייך. התובע השיב, כי אינו הולך לטיפולים פסיכיאטרים מטעמים כלכליים וכי אם זה יהיה בחינם הוא ישקול את זה.

48. מהתנהלותו של התובע על דוכן העדים, ניתן להתרשם מבחור מופנם וביישן. התובע דיבר בקול נמוך מבלי להתלהם, ניכר שהוא נבוך מעצם החשיפה באולם וניכר כי חזותו מפריעה לו. הפגיעה בצד הימני של פני התובעת ניכרת ונראית לעיין, ניכר שהעין הימנית של התובע שאינה נסגרת עד לסוף ודומעת, ניכרת חוסר הסימטריה בפנים ובעיקר ניכר שהתובע נמנע מלחייך. חזותו של

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

התובע משדרת עצבות ומידה מסוימת של חוסר בטחון, דבר שללא ספק משפיע על האינטראקציה שלו עם אנשים ועל היכולת שלו להעביר את המסר שהוא מבקש.

49. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים, את גילו של התובע, השכלתו וכישוריו, את תפקודו של התובע לאחר אירוע התקיפה, את חוות דעת המומחים ואת מכלול נסיבות העניין, אני מוצאת לנכון להעמיד את פגיעתו התפקודית של התובע על שיעור של 22% כאשר בגדר קביעה זו הענקתי משמעות תפקודית חלקית בלבד לנכויות הרפואיות שנקבעו לתובע, יחד עם זאת מצאתי כי עדיין אירוע התקיפה הותיר השפעה תפקודית לא מבוטלת על התובע העולה כדי חמישית מכושר עבודתו.

הלכה היא, כי הנכות התפקודית נקבעת בידי בית-המשפט על-יסוד מכלול הראיות והנסיבות שלפניו. הנכות הרפואית משמשת נקודת מוצא, אולם יש להוסיף ולבחון את השפעתה על הנפגע המסוים. כך, בין השאר, יש לתת משקל להיקפה, אופייה ומיקומה של הפגיעה, ולהתייחס להשפעתה של הנכות על מקצועו של הנפגע תוך התחשבות בגילו, השכלתו וכישוריו. משקל ממשי יינתן לראיות הנוגעות להשלכה התפקודית בפועל, למשל – שינויים שחלו בשכר הנפגע (ע"א 3049/03 גירוגיסיאן נ' רמזי, פ"ד נב(3) 792 [1995] (להלן: "עניין גירוגיסיאן"); ע"א 2113/90 אדלר נ' סוכנויות דרום בע"מ [1992]; ע"א 6601/07 אבו סרחאן נ' כלל חברה לביטוח בע"מ [2010]).

הנחת המוצא היא, כי נכותו התפקודית של הניזוק היא פועל יוצא של הנכות הרפואית, ולשיעור הנכות הרפואית יש משקל רב בקביעת שיעור הפגיעה בכושר השתכרותו (ע"א 8799/08 הסתדרות מדיצינית הדסה נ' פלוני (21.3.11) פסקה 34 לפסק-הדין) וכן ע"א 4302/08 שלמייב נ' בדארנה (25.7.10) פסקה 8 לפסק-הדין). הנחת מוצא זו תקפה ביתר שאת בעניינים של קטינים ושל צעירים בתחילת דרכם התעסוקתית, ומכאן שבעיקרו של דבר לגבי קטינים וצעירים קיימת זהות בין הנכות הרפואית לזו התפקודית, ובין שתי אלה לגריעה מכושר ההשתכרות (לסקירת הפסיקה ראו: ע"א 9873/06 כלל נ' פפו (ניתן ביום 22.3.09)); חריגה מכלל זה שמורה למצבים שבהם ברור שהנכות אינה תפקודית (ראו לדוגמא: ע"א 7008/09 עבד אל רחים נ' עבד אל קאדר (7.9.10) פסקה 14 לפסק-הדין, שם העמיד את נכותו התפקודית של קטין על 30% מקום שדובר ב- 47% נכות רפואית בקובעו, כי בנסיבות שהוכחו שם לא ניתן לייחס לכל הנכות הרפואית משמעות תפקודית). באופן דומה, בת"א (מחוזי, תל-אביב) 1781/09 פלונית נ' קרנית-קרן לפיצוי נפגעי ת"ד (12/1/14), העריך בית המשפט את נכותה התפקודית של קטינה אשר נכותה הרפואית עמדה על שיעור של 81.25%, כאשר בין השאר דובר בנכות בגין צלקות ובתחום פה ולסת, בנכות בשיעור של 55%.

הדברים יפים גם לעניינינו, מחוות הדעת הרפואיות, עולה שלתובע נכות רפואית משמעותית בתחום הניירולוגי, האסתטי והפסיכיאטרי, יחד עם זאת, מתפקודו של התובע עד כה, סיום לימודיו, שירות צבאי מלא, עבודה במהלך השירות הצבאי, ניתן להתרשם שהשפעתן התפקודית של

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

הנכויות קטנה משיעור הנכות הרפואית, מה גם שמדובר בנכויות שכשלעצמן לא אינן בעלות השפעה תפקודית מלאה.

בתחום הנוירולוגי, נכותו של התובע, היא בגין ההפרעה בצד הימני של פניו, מגבלה זו אף שמפריעה לחזותו של התובע ואולי משפיעה על בטחונו העצמי, אינה גורעת מיכולת תפקודו באופן מלא, כך גם בתחום האסתטי, השפעתן של הצלקות על יכולת התפקוד וקבלת התובע לעבודות מסוימות היא חלקית בלבד ומוגבלת. בתחום הנפשי, חלק מן הבעיות נובעות מהמגבלות הנוירולוגיות והאסתטיות, כך שההתרשמות היא שקיימת חפיפה מסוימת, ומכאן נכון לשקלל את מכלול הנכויות לכדי פגיעה תפקודית ריאלית שמתיישבת עם מכלול הנסיבות ועם תפקודו של התובע כפי שניתן היה להתרשם ממנו בשים לב למכלול הראיות שהובאו.

הנתבע סקר בסיכומיו את דבריו של התובע לפסיכיאטרית מטעמו, בנסיון להביא למסקנה שלא נגרמה לו פגיעה תפקודית ואולם טענות אלה אינן יכולות לעמוד, אכן התובע נמצא בהכחשה ומנסה להפחית ממשמעותה של התאונה ואולם עיון במכלול הדברים המפורטים בחוות הדעת הפסיכיאטרית, כמו גם בחוות הדעת המומחה מטעם בית המשפט, מלמדים על פגיעה פסיכיאטרית בתובע שמשפיעה על תפקודו, פגיעה שיש ליתן לה משמעות ממשית. כך גם בתחום הנוירולוגי והאסתטי, מראהו של התובע בעל השפעה תפקודית ובעל השפעה ממשית על התובע עצמו, בבחינת בטחונו העצמי, הנכונות שלו לפנות לעבודות מסוימות והיכולת שלו להתמיד בהן. זוהי פגיעה תפקודית ממשית, אומנם חלקית, אך לא ניתן לאיין אותה.

השתקמותו החלקית של התובע, העובדה שסיים לימודיו והתגייס לצבא אינם יכולים לעמוד כנגדו ולאין את השפעות התקיפה ותוצאותיה שניכרות לעין. מאמציו של התובע כמו גם המוטיבציה שלו מלמדים על הפוטנציאל שהיה גלום בו מלכתחילה, ויש לנסות לאמוד את הפגיעה התפקודית שנגרמה לו והנזק שנגרם לו בהתאם (השוו: ת"א 9131-07 קן אליעזר נ' הכשרת הישוב חברה לביטוח בע"מ ואח' (22/6/11)).

ללא ספק בשל אירוע התקיפה, דרכו של התובע בעולם התעסוקתי תהא ארוכה יותר, מורכבת יותר וממושכת יותר, התאונה משפיעה ותשפיע על בחירותיו ועל יכולותיו ולמצער על אורך המסלול שידרש לעשות על מנת להגיע למימוש עצמי אליו היה מגיע לולא התאונה ביתר קלות.

בעניין אומדן נזקו של קטין, אמר בית המשפט דברים שאין לי אלא לאמצם כלשונם (עניין עבד אל רחים, פסקה 14 לפסק הדין):

"דרכו של קטין בעתיד מי ידע ומי יעריך? חישוב נזקו של קטין הוא פרי אומדן והשערה של שיקולים שונים וסותרים. מחד, יש לקחת בחשבון כי "כל החיים לפניו" ויכול התובע-הקטין לנתב את דרכו ומקצועו לעתיד באופן שנכותו לא תגביל אותו, ולמיצער, תגבילו אך במעט. בנוסף, דרכם של קטינים להסתגל למומם ולפתח "דרכים עוקפות" כדי להתגבר על מגבלות פיזיות ואחרות. מנגד, הנכות עלולה לסגור בפני הקטין דלתות שהיו פתוחות בפניו אילולא התאונה, או להגבילו בצורה זו או אחרת במקצוע ובעיסוק בו יבחר את עתידו".

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

בבואי לקבוע את הפגיעה התפקודית של התובע, לקחתי בחשבון את הפוטנציאל הגלום בו, את הפגיעה הקשה שנפגע בגיל כה צעיר, את ההתדרדרות הנפשית והתפקודית שארעה לאחר מכן, ובמקביל את ההתאוששות המרשימה שהפגין בכך שסיים את לימודיו, והוא משרת בצבא שירות צבאי מלא. בד בבד אני שוקלת את טיב ומהות הפגיעות שנפגע התובע, פגיעות שמלוות אותו בחיי היום ומשפיעות על תפקודו במידה מסוימת, הגם כי פחותה משיעור הנכויות הרפואיות.

כאמור, הנכויות והמאמצים שעושה התובע על מנת לנסות ולהתגבר על מגבלותיו ועל הפגיעות שנגרמו לו אינם צריכים לפעול כנגדו עד כדי איון הפגיעה התפקודית שנפגע, כפי שמבקש הנתבע לקבוע. על אף הדרך שעשה, ניכר, כי נגרמה לו פגיעה תפקודית לא מבוטלת, הגם שהיא פחותה מן הנכות הרפואית. על אף הדרך שעשה התובע, ניתן להעריך ששולא התאונה יכל אולי להגיע רחוק יותר ומהר יותר, למיצוי יכולותיו, לעבודה קבועה ולמשכורת מתגמלת יותר.

בגדר שיקולי, לקחתי גם בחשבון שהתובע זקוק לטיפול נפשי שככל שיחליט לקבלו יכול ויקטין את הנכות וישפר את אופן התמודדותו, וכך גם לגבי ניתוח נוסף שעליו לעבור ושיכול וישפר את הנכות הנוירולוגית שנקבעה לו.

לאור מכלול הראיות והעדויות שהוצגו, ובשקלול טיב וטיבען של כל אחת מהפגיעות ויכולת ההסתגלות של התובע אני מוצאת לקבוע, כי שיעור השפעת נכותו על כושר תפקודו הכללי בגין התאונה היא בשיעור של 22%, שיעור במסגרתו נתתי משקל תפקודי מלא לנכות הפסיכיאטרית, ומשמעות תפקודית מופחתת בגין הנכות הנוירולוגית (בשיעור של כ- 10%) והאסתטית (בשיעור של כ- 3%). כאשר להערכתי, בעקבות התאונה נגרעה יכולת ההשתכרות של התובע לפחות בשיעור זה בעקבות התאונה ותוצאותיה.

משקבעתי את הנכות התפקודית אפנה לכימות הנזק.

שיעור הנזק

50. למען הנוחות אחזור על הנתונים הרלוונטיים הנדרשים :

התובע יליד : 21/5/1996.

מועד התאונה : 22/5/2004.

גיל התובע בעת התאונה : 8 שנים.

גיל התובע כיום : 21 וחודשיים.

שיעור נכות רפואית : 34.66%.

שיעור נכות תפקודית : 22%.

51. התובע העמיד את נזקיו על סכום של כ- 2.5 מליון ש"ח, בהתאם לנכות תפקודית מלאה וראשי הנזק הנוספים. הנתבע טוען, כי ראשי הנזק להם טוען התובע מוגזמים וכי נזקיו עומדים על עשרות

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

אלפי שקלים בודדים לכל היותר, מוסיף הנתבע, כי לאחר ניהול ההוכחות אף אני הבעתי דעתי שהצעת בית המשפט גבוהה וצריך להפחיתה.

מן הראוי להעמיד דברים על דיוקם בהקשר זה, אכן לאחר דיון ההוכחות הצעתי לצדדים להתפשר על סכום מופחת מהצעת בית המשפט וזאת על מנת לאפשר לתובע לקבל ולו פיצוי חלקי במקום פסק דין על פיצוי מלא שיקשה על התובע לאכוף ואולם זאת לא מתוך מסקנה שזקיו של התובע לא הוכחו, אלא מתוך שיקולים שעניינם קניית סיכון של כל הצדדים, בין היתר בהתחשב בשאלת האחריות ואכן טוב עשו הצדדים ששמעו בהמלצת בית המשפט והשכילו להגיע לכדי פשרה.

52. אאמוד איפוא את נזקיו של התובע.

בסיס השכר

53. ההלכה בעניין בסיס שכרם של קטינים וצעירים, ידועה ולא יכולה להיות נתונה במחלוקת. בע"א 10064/02 מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' רים אבו חנא (27/9/05), קבע בית המשפט העליון את ההלכה עליה חזר בית המשפט בעקביות גם בפסיקה מאוחרת יותר, כי לגבי קטין וצעיר בתחילת דרכו, ראוי ככלל לקביעת הפסדי שכר בהתאם לשכר ממוצע במשק, אף כי המדובר בחזקה הניתנת לסתירה, בשים לב לגילו של הקטין ונתוניו.

בהתאם לפסיקה, ככל שאדם מתבגר נצברים נתונים אודות לימודיו, תחביביו, כישוריו, התמדתו בדרך מסויימת ולאור הנתונים הללו עשוי להתפזר הערפל בדבר פוטנציאל השתכרותו העתידי של הקטין. בית המשפט הוסיף, כי האפשרות לסטות מן ההנחה העובדתית מסתברת יותר ככל שגילו של הקטין מתקרב יותר אל עבר תום תקופת הקטינות ותחילת תקופת העבודה, אם כי דרושות ראיות ואינדיקציות ברורות על מנת לאפשר סטייה מן החזקה.

בעניינינו, אף שהתובע עבד במהלך שירותו הצבאי, התובע לא התנסה באופן משמעותי שוק התעסוקה. בהתאם לחוות הפסיכודיאגנוסטית, תפקודו האינטלקטואלי של התובע הוא בתחום הנורמלי הגבוה, כך שניתן לשער שהתובע היה מגיע לשכר הממוצע במשק ואף גבוה מכך. בנסיבות אלה, נכון לחשב את הפסדיו של התובע בהתאם לשכר הממוצע בחל מעת שחרורו מן הצבא, כאשר ההנחה היא שגם אם בתקופה הראשונה היה מרוויח שכר נמוך מכך, בעתיד היה שכרו עולה על השכר הממוצע ולפיכך חישוב מלוא התקופה לפי שכר ממוצע, מבטא את האיזון ההולם.

54. בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה השכר הממוצע במשק ברוטו כולל עובדים זרים הוא 9,790 ₪.

55. לתובע לא נגרמו הפסדים בעבר, בהיותו חייל ומשכך יערך חישוב לתקופת העתיד בלבד.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

גריעה מכוסר ההשתכרות

56. בשים לב לכך שהתאמת התאמה מתונה ומדודה את הגריעה התפקודית למצבו של התובע ובשים לב לפסיקה לפיה בהעדר נתונים מיוחדים, הנכות התפקודית משליכה על כושר ההשתכרות, כך במיוחד כאשר מדובר באנשים צעירים שטרם כתבו את סיפור חייהם (ראה: ת"א 1672/03 **חאיק פואד נ' מגן חברה לביטוח** (30/10/05)), נכון לחשב את הפסדיו של התובע בגין הגריעה מכוסר השתכרותו חישוב האקטוארי מלא. בהקשר זה ההנחה היא שגם בתקופה הראשונה לאחר שחרור מהצבא התובע גם לולא התאונה לא היה מגיע התובע לרמת השכר הממוצע במשק, הרי שבמקביל יש להניח כי במהלך השנים היה בידו להגיע לרמת שכר גבוהה יותר מהשכר הממוצע במשק ומשכך פסיקה בהתאם לשכר ממוצע במשק לאורך כל התקופה מהווה את האיזון הנדרש.

57. התובע העיד בתאריך 19 בספטמבר 2016, כי הוא צפוי להשתחרר מהצבא בעוד כשנה וקצת משכך יערך החישוב החל מחודש ינואר 2018, התובע יהא אז בן 21 ו-7 חודשים ויוותרו לו כ-45 שנות עבודה וחצי (מקדם היוון 297.6736) והחישוב הוא כדלקמן:

$$9,790 * 22\% * 297.6736 = 641,129 \text{ ₪.}$$

58. לסכום זה יש להוסיף 12% פנסיה – ומשכך הפסדי השכר של התובע בצירוף פנסיה עומדים על **718,064 ₪.**

הוצאות רפואיות ואחרות

59. בשים לב לניתוחים שעבר, לגריעה מתפקודו של התובע לאחר התאונה, לגילו הצעיר, לצורך הממשי לטפל בגופו ובנפשו ובשים לב לחוות הדעת של המומחה הפסיכיאטרי בנוגע לצורך של התובע בטיפול פסיכיאטרי עתידי מעמיד התובע, את הוצאותיו הרפואיות והאחרות על סך של **73,600 ₪** לעבר ולעתיד.

60. טענת הנתבע היא שראשי הנזק להם טוען התובע מופרזים ושאינן לפסוק את הסכומים להם טוען התובע.

61. כזכור התובע הותקף ביום הולדתו השמיני, ילד צעיר יחסית שנפצע פצעים קשים ולאחר מכן התדרדר מצבו הנפשי למשך כחצי שנה, כאשר המומחה העריך שנכותו עומדת על שיעור של 30% נכות זמנית בתקופה זו, וכן העריך נכות זמנית נוספת בשיעור של 20% למשך חמש שנים.

62. מצבו של התובע ללא ספק גרם להוריו ובמיוחד לאמו שהייתה המטפלת העיקרית, הוצאות רפואיות ואחרות לא מבוטלות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

63. כמו כן, בהתאם לחוות הדעת הפסיכיאטרית, זקוק התובע לטיפול פסיכיאטרי למשך שנתיים ימים בתדירות של אחת לשבוע, על מנת שמצבו הנפשי לא יחמיר. אכן בעקבות רפורמת הבריאות בתחום טיפולי הנפש מבוטחי קופות החולים זכאים לקבל טיפול במסגרת המרפאות לבריאות הנפש, או מטפלים עצמאיים של קופות החולים בתשלום השתתפות עצמית. אולם, שעה שלא הובהר עד תום, כי אכן התובע יוכל לקבל את הטיפול הרצוף לו הוא זקוק במערכת הבריאות הממלכתית, ראוי לשקלל בגדר הפיצוי גם עלויות של טיפול נפשי או השתתפות עצמית בטיפול כזה, שכן התובע זכאי לקבל טיפול מהיר, מיטבי ורציף דבר שעלול להיות כרוך בעלויות כספיות לא מבוטלות.

בנוסף וככל שהתובע יבחר להשלים את הניתוח הפלסטי הנוסף שדרוש לו, גם הפעם יאלץ להתאשפז, דבר שיגרום להוצאות נוספות, גם אם לא יצטרך לשאת בעלות הניתוח.

64. בנסיבות אלה, בשים לב לטיפולים הממושכים שקיבל התובע לאחר אירוע התקיפה, להוצאות הכלליות, כמו גם להוצאות הנסיעה, שבוודאי נדרשו בתקופת האשפוז ולאחריה, לפגיעה הפסיכיאטרית של התובע ולעובדה שהוא זקוק לטיפול פסיכיאטרי, יש לפסוק לטעמי לתובע סכום גלובלי של 45,000 ₪ הוצאות רפואיות ואחרות לעבר ולעתיד, כאשר לפי חוות הדעת המומחה בתחום הפסיכיאטרי רק עלות הטיפול שנדרש התובע לעבור עומדת על למעלה מ- 35,000 ש"ח. בגדר שיקולי, לקחתי בחשבון שיכול והתובע יכול לקבל לפחות את חלק מן הטיפול בקהילה או בתשלום מופחת, שאם לא כן, היה מקום לפסוק סכום גבוה יותר.

עזרת הזולת

65. התובע טוען, שיש לפסוק לו סכום של 50,000 ₪ בגין עזרת הזולת שניתנה לו בעבר.

66. אין מחלוקת שהתובעת לא נעזר בעזרה בשכר וקיבל את העזרה לה היה זקוק מהוריו ובמיוחד מאמו, ואולם בעובדה זו אין כדי להצדיק שלילת הפיצוי.

ההלכה היא, שאם ניזוק זקוק לעזרה שניתנה לו על-ידי קרוב משפחה, אין לראות בכך בלבד, עילה לשלילת הזכות לקבל פיצוי מן המזיק (דוד קציר, פיצויים בשל נזק גוף, התשנ"ח 1997, בעמ' 424, ראה גם ע"א 93/73 שושני נ' קראוז ואח', פ"ד כח(1) 277). לכן השאלה איננה אם התובע קיבל בפועל עזרה מן הזולת, אלא אם היה זכאי לקבלת עזרה כזאת ואם זו ניתנה לו בין על ידי אדם שאיננו קרוב משפחה ובין על ידי קרוב. התשובה לשאלה האחרונה יכול שתשפיע על שיעורו של הפיצוי.

בנסיבות העניין, ניתן בהחלט לקבוע, כי אכן התובע היה זקוק לעזרת הזולת. כפי שפורט לעיל, התובע ילד בן 8 נפגע קשה באירוע התקיפה, אושפז למשך 5 ימים, נותח, קיבל טיפול נפשי, סבל מפחדים וסרב לצאת מהבית במשך תקופה, ולאחר מספר שנים נותח שוב, כאשר הפסיכיאטרית

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

מטעם התובע מתארת את תגובותיו לאחר הניתוח השני, שעה שחש כאבים, בחילות, תלות באמו ומחשבות "למה זה מגיע לי". ההשפעה של הניתוחים הייתה כה קשה על התובע שהוא מסרב לעבור ניתוח נוסף לו הוא זקוק. במשך חמש שנים לאחר מכן, בעודו קטין ותלמיד בית הספר, סבל התובע מנכות של 20%.

משפחתו של התובע היא משפחה קשת יום, אמו של התובע לוותה אותו לבטח לאורך כל התקופה, בצד הצורך לעבוד ולפרנס את המשפחה. ללא ספק מדובר בהתגייסות מעבר לרגיל ואולי גם מעבר לכוחותיה של האם שחלתה לבסוף בסרטן ונפטרה למרבה הצער.

ללא ספק בנסיבות אלה, מדובר בעזרה מרובה החורגת מטיפול הורי רגיל והגם שלא הובאו נתונים מספריים או עדויות קבילות על ההפסד שנגרם להורים ועל היקף הטיפול, סביר לקבוע שאכן היה טיפול ואכן נגרמו הפסדים.

לעניין שיעורו של הפיצוי, וכמפורט בעניין שושני הנ"ל, יש לקבוע כי יש להעמיד את הסכום על שיעור נאות (שם, 279-280א), ובהעדר נתונים אובייקטיביים, יפסק סכום גלובלי לטובת התובע (ראה ע"א 315/83 עגור נ' איזנברג ואח', פ"ד לט(1) 205, 197, וכך ע"א 663/84 עטיה נ' עטיה, פ"ד מד(3) 720, 730) על בסיס הלכה זו, ובהעדר נתונים על הוצאה ממשית ועל היקפה, יש לקבוע את הפיצוי בראש נזק זה, על דרך האומדנה.

במכלול נסיבות העניין, אני מוצאת לנכון להעמיד את עזרת הזולת על סכום של 30,000 ₪.

נזק לא ממוני

67. התובע עתר לפיצוי בגין נזק לא ממוני בשיעור של 750,000 ₪ בגין הסבל שעבר עליו לרבות ימי האשפוז, הניתוחים ובגין הסבל שהוא עוד עתיד לסבול, לרבות הצורך האפשרי בניתוח נוסף. הנתבע טוען, כי דרישתו של התובע מוגזמת ויש להעמיד את הפיצוי לכל היותר על 50,000 ₪.

68. כפי שנפסק לא פעם, קביעת הפיצוי בנזק לא ממוני היא קשה, כחוט השני עוברת בפסיקה הגישה כי שום כסף שבעולם אינו מפצה על ייסורי גוף ונפש או על אובדן הנאות החיים. בפסיקה, לא קיימת מגבלה על הסכום אותו ניתן לפסוק בגין כאב וסבל. המבחן הוא לא של גבול אלא של מהות. הפיצוי צריך לשקף את מורכבות הנזק לניזוק האינדיבידואלי ואת השלכותיו עליו, כך שהפיצוי יהלום את חומרת הפגיעה (השוו: תא (ת"א) 2725/99 ר. ב. נ' החברה העירונית ראשון לציון לתרבות ספורט ונופש בע"מ (5/4/06), פסק דין שעניינו בארוע בו הותקף עובד בפארק-חי על ידי קוף שימפנזה, ננשך בפניו ונגרמו לו פגיעות חמורות, והפסיקה הרבה המצוטטת שם).

69. התובע כאן, נפגע קשה בגיל צעיר ביום הולדתו השמיני והוא נושא את סבלו ועוד ישא אותו שנים רבות קדימה. בעת שקילת הנזק הלא ממוני, ראוי לתת ביטוי לתהליך שעבר התובע לאחר

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

התאונה, לכאבים הקשים מהם סבל, לתקופה בה היה מאושפז, לצורך לקבל חיסון בגין כלבת, למצב הנפשי הקשה אליו נקלע ולתחושות הקשות המלוות אותו מני אז אירוע התקיפה ועד היום. כפי שמתארת המומחית בתחום הפסיכיאטרי מטעמו כאשר התובע, ילד בן 8 בעת הארוע התקשה להבין "למה זה מגיע לי".

יותר מכל, יש ליתן משקל ממשי למראהו של התובע, לכך שהתקיפה נשקפת יום יום בפניו של התובע, לכך שניטל ממנו החינוך אחד האפיונים המבדילים את בני האנוש מכל יצור-חי אחר.

העצבות הנשקפת מפניו של התובע מדברת בעד עצמה ומצדיקה פיצוי ממשי ההולם את נסיבות הארוע. התובע נותר לאחר התקיפה חבול בנפשו, בגופו ובמראהו והפיצוי בגין הנזק הלא ממוני חייב ליתן לכך ביטוי. כדי להדגיש את סבלו של התובע, לא למותר לחזור לעדותו בתיק הפלילי – שעה שהיה ילד בן 9 וחצי בלבד, שלתחושתו שני הכלבים התנפלו עליו ונשכו אותו (פרוטוקול הדיון בתיק הפלילי נ/1, עמ' 3 שורות 13 ואילך בדילוגים): –

"... הראש שלי היה נמוך, שני הכלבים באו וקפצו עלי... הכלבים קפצו עלי והם נשכו אותי בצוואר, בגב, יש לי חור בצוואר. התחילו לי הרבה דמעות אחרי שהכלבים נשכו אותי, אני לא יכול להסביר. מדי פעם יש לי דמעות מהעין. סתם יורדות לי דמעות מעין ימין. שני הכלבים דחפו אותי. שניהם נשכו אותי, אחד הכלבים נשך אותי בצוואר והשני בגב. אני לא הרגשתי את הנשיכות, כאילו לא היו לי מערכת עצבים בגוף... היום אין הרבה שיפור. כואב לי ומגרד לי בצלקת. עברתי ניתוחים שונים. היו לי הרבה חלומות ואני זוכר אחד מהחלום שעמדתי סתם ובא כלב ונשך אותי.... אני עדיין דומע, כל הזמן הצלקות מגרדות לי. יש לי גם שיתוק בלחי".

דימוי הגוף הפגום, חוסר הבטחון, תחושת התלות וחוסר היכולת לסמוך על אף אחד שליוו את התובע מאז ארוע התקיפה ושנוספו לאירועי חייו שהיו קשים ממילא, חייבים להלקח בחשבון בעת פסיקת הנזק הלא ממוני.

70. בהתאם להנחיות בפסיקה בנוגע לפיצוי בגין נזק לא ממוני בתביעות נזיקין מסוג זה, ובשים לב לסבל שהיה מנת חלקו של התובע מאז התאונה ולנכות בגינה, אני מעמידה את הפיצוי בגין נזק לא ממוני על סך של 380,000 ₪.

בחישוב הנזק הלא ממוני, התחשבתי בכך, שהנתבע שילם פיצוי בהליך הפלילי בסך 12,000 ₪ שאם לא כן הייתי פוסקת סכום גבוה יותר, ומשכך פיצוי זה ששולם במסגרת ההליך הפלילי על ידי הנתבע, לא יופחת מן הפיצויים שנפסקו (לעניין ניכוי הפיצוי שנפסק בהליך הפלילי, ראו: פסק הדין המקיף בתא (ת"א) 13-08-18218 עזבון המנוח ליו קאולין נ' מ.י. דביר בע"מ (5/10/16) והאסמכתאות שם).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 13-03-23323 פלוני ואח' נ' ל.י ואח'

סוף דבר

71. לאור כל האמור עד כאן, מתקבלת הערכת הנזקים הבאה:

א. גריעה מכושר ההשתכרות בתוספת פנסיה –	718,064 ₪.
ב. הוצאות רפואיות ואחרות לרבות נסיעות	45,000 ₪.
ג. עזרת הזולת -	30,000 ₪.
ד. נזק לא ממוני -	380,000 ₪.
סך הכל סכום של	1,173,064 ₪.

72. לסכומים אלה יש להוסיף את מלוא הוצאות התובע בגין חוות דעת רפואיות בצירוף ריבית והצמדה מיום התשלום, אגרה כפי ששולמה וכן שכר טרחת עורך דין בשיעור של 23.4%.

73. כזכור הנתבעות שילמו לתובע סך כולל של 735,000 ₪, סכום זה בצירוף ריבית והצמדה מיום התשלום, יש להפחית מהסך הכולל של הפיצוי ועל הנתבע לשאת בתשלום היתרה.

74. ב"כ התובע רשאי להגיש פסיקתה לחתימה.

פסק הדין מותר בפרסום שכן לא נזכרים שמו של התובע ופרטים מזהים.

המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 45 יום.

ניתן היום, י"ח תמוז תשע"ז, 12 יולי 2017, בהעדר הצדדים.

אורלי מור-אל, שופטת